

מס' 14869261	31.07.2008	עלי תמר - ירחון - מקומון - תמר	עמוד 8	31	18.84x23.41
84050 א - תעלת הימים מובל השלום עמק השלום					

איכות שימור הסביבה

אוי הסביבה
סיפור אהבה

קואליצית ארגוני הסביבה תעלת הימים - רקע כללי

במשך למעלה ממאה שנים עלו הצעות לכריית תעלה שתוביל מים אל ים המלח במטרה לנצל את הפרשי הגובה לייצור חשמל. הרעיון נדחה חמש פעמים, בעיקר מסיבות כלכליות. האפשרות של חלופה לתעלה מים סוף לים המלח, נפסלה בשל מאזן אנרגיה שלילי.

בשנים האחרונות מקדם מלך ירדן מובל של מי ים ממפרץ אילת לים המלח דרך הערבה לאורך למעלה מ- 200 ק"מ. מטרתו הן לייצר מי שתייה (באמצעות התפלה) ותוספת מים (מי רכז של תהליך ההתפלה) לים המלח כדי לייצב את מפלסו או כפי שהדבר משווק - להציל את ים המלח. הצלת ים המלח מתמקדת בהעלאת המפלס לרום של 395 מטרים מתחת לפני הים.

הפרויקט אמור להיות ממומן על ידי הקהילה הבינלאומית. הבנק העולמי גייס מימון לביצוע תסקיר טכני כלכלי סביבתי, אשר צפוי לארוך כשנתיים. בשבועות האחרונים מוצפת התקשורת בפרסומים אודות תעלת הימים, המכונה גם מובל השלום, בעיקר בשל כניסתו של יצחק תשובה כמי שדוחף את הפרויקט ויוביל את מציאת המימון לביצועו. המימון לבניית והפעלת המובל יבוא מנדל"ן בהיקפים של לאס ווגאס ודובאי על גדות אגמים שייבנו לשם כך לאורך תעלה שתיכרה על גבול ירדן ישראל.

החלטת ממשלה משנת 2003 דרשה ממשרד איכות הסביבה ומשרד התשתיות הכנת מסמך מדיניות לגבי עתיד ים המלח, תוך התמקדות בשלושה תרחישים אפשריים והשלכותיהם על ים המלח:

(1) עסקים כרגיל

(2) תעלת ימים

(3) אספקת מים מתוקים.

נכון להיום, נבחן רק התרחיש הראשון, כששתי השאלות האחרות נותרו ללא מחקר מעמיק.

ארגוני הסביבה החליטו להיאבק נגד תעלת הימים כפי שהיא מקודמת בשלב זה – במה שנראה כמחטף, בהליכים מזורזים, כולל חוק מיוחד שיקל על הסרת "משוכות" בירוקרטיות, בתוספת בניית נדל"ן בהיקפים יוצאי דופן ומאזן אנרגיה שלילי ביותר שמשמעותו פליטת גזי חממה בשיעורים גדולים.

דרישת ארגוני הסביבה היא כי תיערך בחינת חלופות מקיפה לשיקום ופיתוח איזור ים המלח בטרם תתקבלנה החלטות על חלופה מסוימת. הבחינה צריכה להתבסס על עקרונות של פיתוח בר קיימא, כפי שנקבע בהחלטת הממשלה (החלטה מספר 246 מיום 14.5.03) הפותחת בפסקה: "מדיניות ממשלת ישראל תתבסס על עקרונות של התנהלות פיתוח בר-קיימא המשלבים: כלכלה דינמית, שימוש מושכל במשאבי טבע, הגנה על מערכות אקולוגיות ומתן שוויון הזדמנויות לכל. זאת - על מנת לענות על הצרכים של הדור הנוכחי וצורכי הדורות הבאים..."

18.84x21.05	32	8	עמוד	תמר - ירחון - מקומון - תמר	עלי	31.07.2008	14869263	מס'י
84050א - תעלת הימים מובל השלום עמק השלום								

תעלת הימים 3 עובדות חשובות

1. יוזמת עבדאללה מלך ירדן ורעיון "תעלת הימים" הם שני דברים נפרדים

מובל המים פרי יוזמתו של המלך ירדן:

- מתוכנן להיבנות בעיקרו כצינור שיוכיל מי ים ממפרץ אילת לים המלח. המים יתפלו ותרכיז המלח, תוצר של תהליך ההתפלה, יזורם לים המלח במטרה לייצב את מפלסו.

- רוב רובו של הצינור יעבור בשטחה של ירדן ואורכו יהיה כ- 200 ק"מ.

- 2 - מיליארד מ"ק מי ים יישאבו ממפרץ אילת מהם כ- 800 מיליון מ"ק יהפכו למים מותפלים, רובם לירדן והשאר לישראל ולרשות הפלשתינאית.

- הפרויקט מובל כלכלית על ידי הבנק העולמי, שעומד להתחיל בהכנת תסקיר טכני סביבתי כלכלי לחלופה זו מבלי לבדוק חלופות נוספות במרחב העשויות להשיג את המטרות בעלויות כספיות, חברתיות וסביבתיות נמוכות יותר.

ההתנגדות לבחינת חלופות אחרות היא של המדינות השותפות בראשן ישראל וירדן.

- עלות אפשרות זאת מוערכת בכ- 15 מיליארד דולר. מדובר בסכום הגבוה פי 3 מהערכות ראשוניות שהוצגו ב- 2004 וזאת לאור התנגדות בשוקי המסחר העולמיים.

יוזמת "תעלת הימים" של נשיא המדינה ויצחק תשובה

- היוזמה נולדה ע"י שמעון פרס בהיותו המשנה לראש הממשלה.

- מדובר בתעלה פתוחה שתוקם על גבול ישראל וירדן אשר לאורכה ייבנו שלושה אגמים וחקלאות אינטנסיבי. מרכיבים אלה נכללים בהחלטת הממשלה מספר 1366 מיום 11.3.07.

- לאחרונה חבר איש העסקים יצחק תשובה לנשיא המדינה, כשהוא מוסף רעיון של בניית מלונות על שפת האגמים בהיקף 200,000 חדרי ומערכות שירותים נלוות.

- על מנת להפיג חששות בדבר פגיעה באיכות המים בערבה ובים המלח, הוצע רעיון של התפלת המים כבר ממפרץ אילת והזרמת מים מותפלים שישמשו את ירדן ורשות הפלשתינית, את הפרויקט התירוטי ואת ייצוב מפלס ים המלח. רעיון זה אינו לוקח בחשבון את ההשפעה של הגדלת ריכוז המלח במפרץ ספג מכות זיהום רבות בשלושת העשורים האחרונים. רעיון זה על כל מרכיביו לא הוצג עד היום בפורמט קונקרטי של תכניות והוא נדון אך ורק כרעיון.

2. הזרמת מים לים המלח אינה מספיקה בכדי להצילו

הצורך להציל את ים המלח הוא מוטיב החוזר ומושמע כמניע עיקרי להקמת תעלת הימים. רעיון ההצלה נותר ברמה הפשטנית ביותר לפיה אם נביא מים לים המלח, כל הבעיות שנוצרו בעשורים האחרונים תיפתרנה. הנחת יסוד זו היא מוטעית בבסיסה.

- העלאת מפלס ים המלח לא תפתור את בעיית הכולענים. עד היום לא התקיים דיון באשר למה אפשר ורצוי לעשות ביחס למפלס הים - אם להביא כמויות אדירות של מים כדי להעלות את מפלסו, להביא כמויות קטנות יותר כדי להאט את תהליך ירידת המפלס או פתרון אחר.

3. האפשרויות המוצעות עלולות להביא לפגיעה בלתי הפיכה בטבע ובאיכות סביבה

החשש מפרויקט כזה נוגע לשלוש מערכות אקולוגיות.

א. מפרץ אילת

מה יקרה לזרמים והטמפרטורה בראש המפרץ הקטן עם שאיבת 2 מיליארד מ"ק (כמות השווה לאידי השנתי מהמפרץ) והשפעתם על שוניות האלמוגים. החשש מההצעה להתפיל מים כבר במפרץ אילת מעלה שאלה ביחס להשפעה של הגדלת ריכוז המלחים בראש המפרץ.

ב. עמק הערבה

חשש מהעברת מי ים מעל מי תהום המשמשים את החקלאות בערבה. פגיעה במערכות אקולוגיות ייחודיות. חקלאות אינטנסיבית ובנייה מסיבית יביאו לאבדן של מערכות מדבריות שלמות. וכל זאת באיזור בעל רגישות סיסמית לאורכו של השר הסורי אפריקאי.

ג. ים המלח

- תכונות ים המלח צפויות להשתנות כתוצאה מעירוב מי ים סוף עם מי ים המלח. החשש הוא מהתפתחות אצות, פליטת גז גופרית והיווצרות גבס עד כדי צביעת הים בלבן.
- הדבר יביא כלייה על תעשיית התיירות של ים המלח הנמשכת לתכונות המינרלוגיות של ים המלח.

כמו כן נושא עימו רעיון התעלה לקיוות סביבתיות נוספות, כגון בתחום האנרגיה. הפרשי הגובה והמרחק בין ים המלח ומפרץ אילת אינם מספיקים לייצור חשמל להפעלת הפרויקט, לא כל שכן אם הוא כולל בנייה מסיבית. לפיכך יהיה צורך בהקמת תחנות כוח בהיקף של מאות מגהוואט עבור מובל מים בצינור, ובהיקף של אלפי מגהוואט עבור פרויקט הכולל בינוי ומגורים.

לסיכום:

דרישת ארגוני הסביבה היא כי בטרם מקדמים את תעלת הימים ים סוף ים המלח, תבוצע בחינה, ע"י גוף בלתי תלוי, של חלופות המאפשרות להשיג את המטרות המדיניות, הכלכליות והחברתיות, כולל החלופה לשקם את נהר הירדן ולהעתיק את שיתוף הפעולה האזורי לעמק הירדן.